

2009 -05- 2 5

RPO - 614992 / 09

Warszawa, dnia 22 maja 2009 r.

RPO-614992-VII-7020/09/ZK/KMP

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2009 -05- 2 2
ZAL.	NR 1233135

I n f o r m a c j a

o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Areszcie Śledczym w Inowrocławiu

1. Wprowadzenie.

W dniach 29-30 kwietnia 2009 r. przedstawiciele Biura Rzecznika Praw Obywatelskich – w ramach powierzonych Rzecznikowi Praw Obywatelskich zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji – udali się do Aresztu Śledczego w Inowrocławiu, usytuowanego przy ul. Narutowicza 46 (zwanego dalej Aresztem) oraz do Oddziału Zewnętrznego w Inowrocławiu położonego przy tej samej ulicy (zwanego dalej OZ) w celu dokonania wizytacji zapobiegawczej.

Czynności sprawdzające w Areszcie i OZ przeprowadzili pracownicy Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego: Ewa Dawidziuk – pełniąca obowiązki Zastępcy Dyrektora Zespołu, Zbigniew Kuźma - główny specjalista (prawnicy), Alicja Borowska-Kamińska - główny specjalista (pedagog) oraz Justyna Józwiak - radca (politolog). Ponadto, w wizytacji wzięli udział pracownicy Zespołu Terenowego Biura RPO w Gdańsku: Bogumił Furche – referent prawny oraz Estera Tarnowska – radca (prawnicy).

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, dokonując oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzając wizytację zapobiegawczą Krajowego Mechanizmu Prewencji przedstawiciele Rzecznika:

- wysłuchali informacji o funkcjonowaniu Aresztu i jego podstawowych problemach, udzielonej przez ppłk. mgr. Dariusza Szatkowskiego, Dyrektora Aresztu Śledczego i mjr. mgr. Marka Aleksandra, jego Zastępcę;

- obejrzeni teren jednostki, budynki administracyjno-gospodarcze oraz pawilony mieszkalne A i X, w szczególności dokonano oglądu większości cel mieszkalnych, celi zabezpieczającej, cel do wykonywania kary dyscyplinarnej osadzenia w celi izolacyjnej, kuchni, łaźni, świetlic, pól spacerowych, pomieszczeń do widzeń, biblioteki, kaplicy, kantyny, pokojów do czynności procesowych, pokojów do przeprowadzania kontroli osobistych, stanowiska dowodzenia, a także pomieszczeń ambulatorium i izby chorych;
- w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń przeprowadzili rozmowy ze skazanymi i tymczasowo aresztowanymi oraz z funkcjonariuszami i pracownikami Aresztu i Oddziału Zewnętrznego;
- przeprowadzili na osobności, na podstawie kwestionariusza, rozmowy z 35 losowo dobranymi osadzonymi (26 w pawilonie A i 9 w pawilonie X), a w tym: z osobami, które odbyły karę dyscyplinarną umieszczenia w celi izolacyjnej (3), niepełnosprawnymi (3), osobami w wieku powyżej 60 roku życia (5);
- dokonali wstępnej analizy: a) statystyki stosowania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej, b) dokumentacji wypadków nadzwyczajnych z roku 2008 i 2009, ze szczególnym uwzględnieniem postępowania wyjaśniającego, dotyczącego wypadku nadzwyczajnego w postaci samobójstwa osadzonego, jaki miał miejsce w tej jednostce penitencjarnej w dniu 26.03.2008 r., zawartych w nim wniosków oraz oceny sposobu przeprowadzenia tego postępowania, c) cennika artykułów dostępnych w kantynie z dnia 10 marca 2009 r., d) Karty Praw Pacjenta.

Dokonane w oparciu o powyższe czynności ustalenia pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali Dyrektorowi Aresztu i jego Zastępcy oraz wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji przeanalizowano: porządek wewnętrzny Aresztu i Oddziału Zewnętrznego (zarządzenie nr 9/2009 Dyrektora Aresztu Śledczego w Inowrocławiu z dnia z dnia 23 lutego 2009 r. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego w Areszcie Śledczym w Inowrocławiu oraz zarządzenie nr 31/2008 z dnia 28 lipca 2008 r. w sprawie porządku wewnętrznego dla Oddziału Zewnętrznego przy Areszcie Śledczym w Inowrocławiu) pod kątem ich zgodności

z obowiązującymi normami prawa, dokumentowanej oceny pracy poszczególnych pionów służb za 2008 r., protokół z wizytacji przeprowadzonej przez Sędziego Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 13.10.2008 r., protokół kontroli przeprowadzonej w dniu 7 listopada 2008 r. przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Inowrocławiu oraz protokół kontroli sanitarnej przeprowadzonej w dniu 7 listopada 2008 r. przez pracownika Powiatowej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej w Inowrocławiu, dokumentację dotyczącą stosowania środków przymusu bezpośredniego z ostatnich 12 miesięcy poprzedzających wizytację (obejrzano w komputerze nagranie zamieszczone na jednej z przechowywanych dyskietek), analizę skarg osadzonych za rok 2008.

Wyniki wizytacji Aresztu i OZ zawarte zostały w tej Informacji.

2. Charakterystyka jednostki

Areszt Śledczy w Inowrocławiu został utworzony Zarządzeniem nr 23/84 CZZK Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 maja 1984 r. Zajmuje powierzchnię 10.382 m². Usytuowany jest w Centrum miasta. Taka lokalizacja Aresztu ułatwia nawiązywanie nielegalnych kontaktów osadzonych z osobami postronnymi przez okna cel oraz stwarza możliwość przerzucania na teren jednostki różnych przedmiotów. Na terenie Aresztu i Oddziału Zewnętrznego znajduje się 5 budynków, w tym dwa mieszkalne. Pierwszy budynek mieszkalny (Pawilon A) wniesiono w 1902 roku, kolejny zaś (Pawilon X) w 1963. Pawilon A jest to budynek czterokondygnacyjny – mieszkalny z zapleczem kuchennym i kotłownią. Jego elewacja zewnętrzna, pokrycie dachu, okna oraz stan techniczny elementów konstrukcyjnych nie nasuwa zastrzeżeń. Podobnie nie nasuwa zastrzeżeń stan techniczny elementów konstrukcyjnych Pawilonu X. W tym przypadku zachodzi jednak potrzeba wymiany stolarki drzwiowej i okiennej oraz ocieplenia ścian i podłóg budynku.

Natomiast stan ogólny budynków administracyjno – gospodarczych (trzy) należy uznać jako dobry. Z przedstawionych planów remontów wynika, że w najbliższym czasie będą prowadzone w nich prace modernizacyjne i remontowe.

W ramach całej jednostki funkcjonują 3 świetlice, biblioteka oraz dwa punkty biblioteczne. Do korzystania z praktyk religijnych przeznaczona jest kapli-

ca. W Areszcie nie funkcjonuje szkoła przywiezienna. Oddział Zewnętrzny posiada boisko sportowe na otwartym terenie. Zajęcia sportowe na wolnym powietrzu w Areszcie prowadzone są na terenie dwóch boksów spacerowych (jest możliwość gry w siatkówkę, koszykówkę i kometkę).

W budynkach mieszkalnych A i X znajduje się 131 cel, w tym: 18 jednoosobowych, 82 dwuosobowych, 4 czteroosobowych, 5 pięcioosobowych, 3 sześćoosobowych, 9 siedmioosobowych, 2 ośmioosobowych, 8 dziewięcioosobowych.

Pojemność Aresztu wraz z Oddziałem Zewnętrznym wynosi 392 miejsc, w tym: w Areszcie 240, zaś w Oddziale Zewnętrznym 152.

W dniu 29 kwietnia 2009 r. w obu obiektach przebywało 439 osadzonych (ewidencyjnie 442), w tym: 353 skazanych, 4 ukaranych oraz 85 tymczasowo aresztowanych. Poza faktycznym zaludnieniem dwie osoby przebywały na ucieczce z miejsca zatrudnienia zewnętrznego w systemie bez konwojenta, jedna przebywała w innej jednostce penitencjarnej w związku z koniecznością udzielenia jej natychmiastowej pomocy lekarskiej. W jednostce występowało więc przekroczenie ustawowej normy powierzchni przypadającej na jednego osadzonego, które kształtowało się na poziomie 12 %. Normy zaludnienia przekroczone były głównie w Areszcie (pojemność 240, faktycznie przebywało 280 osadzonych). W mniejszym stopniu w Oddziale Zewnętrznym (pojemność 152, faktycznie przebywało 159).

Spośród skazanych, karę w systemie programowanego oddziaływania odbywało 280, w terapeutycznym 5, zaś zwykłym 72 osadzonych.

W jednostce penitencjarnej przebywały dwie osoby mające problemy z poruszaniem się, 6 osób w wieku powyżej 60 lat. Natomiast, nie przebywali cudzoziemcy.

W Areszcie cele mieszkalne pozostają zamknięte przez całą dobę, za wyjątkiem oddziału III. W ramach tego oddziału przebywają osadzeni zakwalifikowani do odbywania kary w zakładzie karnym typu półotwartego dla recydywistów penitencjarnych (faktycznie oczekują oni na wolne miejsce w Oddziale Zewnętrznym). W tym przypadku cele pozostają otwarte w godzinach od 9.00 do 17.30. Z tym, że

podczas otwarcia cel skazani nie mogą pozostawać na korytarzu oddziału. Ruch skazanych jest możliwy jedynie w celu przejścia do innej celi lub do świetlicy.

W Oddziale Zewnętrznym ruch skazanych wewnątrz budynku X odbywa się przez całą dobę. Dodatkowo, w porze wiosenno - letniej skazani mogą przebywać na terenie OZ w godzinach od 9.00 do 18.00, w porze jesienno – zimowej od 9.00 do 16.00.

3. Ogląd jednostki oraz wizytacje cel mieszkalnych.

Przeprowadzono ogląd całego terenu jednostki i pomieszczeń w pawilonach mieszkalnych, w tym wizytację cel mieszkalnych oraz uzyskano w związku z tym informacje niezbędne dla oceny stopnia przestrzegania praw osób pozbawionych wolności.

3.1. Wszystkie **cele mieszkalne w Areszcie** są skanalizowane, doprowadzona jest do nich zimna woda (w OZ występują pomieszczenia sanitarne usytuowane poza celami). Kąciki sanitarne w Areszcie oddzielone są od pozostałej części cel zastłoną (kotarą). Na pełną zabudowę nie pozwalają warunki techniczne. Tylko część cel posiada kąciki sanitarne wykonane w pełnej zabudowie. Cele są wąskie, co ogranicza ich funkcjonalność. Wizytowane cele przeznaczone do pojedynczego osadzenia są bardzo niefunkcjonalne. Łóżko osadzonego zajmuje praktycznie całą powierzchnię celi i bezpośrednio przylega do niezabudowanej ubikacji. W celach utrzymywana jest wystarczająca czystość. Znaczna część cel mieszkalnych wymaga przeprowadzenia w nich bieżących prac remontowych i malarskich.

Stan materaców, koców, prześcieradeł i pościeli, ręczników i ścierek w znacznej większości wizytowanych pomieszczeń nie budził zastrzeżeń.

W celach mieszkalnych zapewniona jest odpowiednia temperatura, możliwość wietrzenia, dopływ światła dziennego i oświetlenie sztuczne. Zainstalowane gniazda elektryczne umożliwiają skazanym korzystanie w celach z odbiorników telewizyjnych oraz grzałek.

Nie stwierdzono braków w wyposażeniu cel, także w przedmioty służące do utrzymania higieny osobistej i czystości w celi. W wizytowanych celach miesz-

kalnych stwierdzono, że górne łóżka nie posiadały prętów zabezpieczających przed wypadnięciem oraz drabinek.

W czasie wizytacji cel i przeglądu kart tożsamości osadzonych nie stwierdzono osadzenia tymczasowo aresztowanych i skazanych z różnych grup klasyfikacyjnych we wspólnej celi mieszkalnej.

3.2. Kąpiel osadzonych odbywa się w dwóch łazienkach (po jednej w każdym budynku mieszkalnym), zgodnie z planem kąpeli. Stan łazienki w Areszcie jest dobry, znacznie gorszy w OZ. Łazienka ta wymaga przeprowadzenia pilnych prac remontowych (występują ubytki płytek na podłodze). Pomieszczenia wyłożone są glazurą i terakotą. W przedsiódkach łazienki znajdują się ławki i wieszaki na ubrania.

3.3. W czasie wizytacji kuchnia Aresztu, oprócz posiłków według normy podstawowej, przygotowywała posiłki według diety lekkostrawnej (L) – 27, cukrzycowej (Lc) - 6, indywidualnej (li) – 1. Stan pomieszczeń kuchni nie budzi zastrzeżeń. Spełnia ona normy HACCP.

3.4. Do realizacji widzeń w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt z osobami odwiedzającymi służą dwa **pomieszczenia sali widzeń**, w każdym z nich znajduje się 9 stolików. Jedno pomieszczenie przeznaczone jest do realizacji widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą. W pomieszczeniu sali widzeń wyodrębniono toaletę dla osób odwiedzających. Podczas widzeń w bezpośrednim kontakcie z osobą odwiedzającą zezwala się na spożywanie artykułów spożywczych i napojów zakupionych przez osoby odwiedzające, w ilości przeznaczonej do jednorazowego spożycia. Nie zezwala się skazanym, na zabieranie do cel mieszkalnych po widzeniu, nieskonsumowanych artykułów spożywczych i napoi. Artykuły te po zakończonym widzeniu zabierają osoby odwiedzające. Skazanym udzielane są również widzenia w odrębnym pomieszczeniu bez osoby dozorującej. Widzenia te odbywają w budynku administracyjnym.

3.5. W kantynie Aresztu, z której korzystają osadzeni, znajduje się aktualny wykaz artykułów będących w sprzedaży. Kupującym zapewniono duży wybór produktów, a dodatkowy asortyment można zakupić indywidualnie po złożeniu przez osoby pozbawione wolności zamówienia i wyrażeniu na to zgody przez dyrektora Aresztu.

3.6. Na terenie Aresztu zorganizowano 5 **pól spacerowych**. Faktycznie wykorzystane są tylko cztery. Jedno pole jest nieczynne. Służyło ono osadzonym, którzy z różnych powodów nie mogli korzystać ze spacerów w dużych grupach spacerowych. W obecnie użytkowanych polach spacerowych, dwa umożliwiają uprawianie gier zespołowych jak również odbywanie spacerów. Pozostałe dwa służą jedynie do realizacji spacerów. Wyposażono je w ławeczki dla osadzonych. Spacer dla skazanych w OZ (odrębne pole spacerowe) odbywa się codziennie w porze wiosenno – letniej w godzinach od 9.00 do 18.00, zaś w porze jesienno – zimowej od godziny 9.00 do 16.00. Skazani podczas spaceru mogą się poruszać na terenie Oddziału w wyznaczonym rejonie. W czasie wyznaczonym na spacer w godzinach od 13.00 do 18.00 za zgodą wychowawcy skazani mogą uczestniczyć w grach zespołowych.

3.7. Jednostka posiada jedną **celę zabezpieczającą – usytuowaną w budynku Aresztu**. Zamontowano w niej monitoring, którego obraz odbierany jest w dyżurce oddziałowego. Sprzęt nagrywający pobyt osoby w celi zabezpieczającej (obraz i dźwięk) znajduje się na stanowisku dowodzenia. Na wyposażeniu dowódcy zmiany znajduje się kamera, która służy do nagrywania zastosowania środków przymusu bezpośredniego, poza celą zabezpieczającą. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w okresie ostatnich 6 miesięcy nie stosowano w jednostce wobec osadzonych środków przymusu bezpośredniego. W 2008 r. środki przymusu bezpośredniego stosowane były 6 razy. Stosowano je z powodu: przeciwdziałania usiłowania zamachu na życie lub zdrowie własne albo innej osoby (5 przypadków), rażącego nieposłuszeństwa (4 przypadki), niszczenia mienia (jeden przypadek).

3.8. Kontrola osobista osadzonych w Areszcie przeprowadzana jest w wydzielonych na ten celach pomieszczeniach. Stosowanie telewizji przemysłowej na terenie Aresztu odbywa się zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa.

3.9. W jednostce funkcjonują 3 **świetlice**. Wszystkie świetlice wyposażone są w odbiorniki telewizyjne i stoły do ping – ponga. W świetlicach do dyspozycji osadzonych jest prasa codzienna. W OZ znajduje się świetlica zaadoptowana na zajęcia sportowe (siłownia), w której skazani mogą ćwiczyć tężyznę fizyczną.

3.10. Działalność kulturalno-oświatowa i sportowa. W ramach zajęć sportowych skazani korzystają również z boiska sportowego przy zasadniczej szkole budowlanej natomiast w okresie zimowym z sali gimnastycznej przy szkole podstawowej nr 6. W jednostce działa klub olimpijczyka „Paragraf”. W zakresie działalności klubu osadzeni uczestniczą w spotkaniach ze znanymi sportowcami oraz korzystają z wyjazdów na różne imprezy sportowe. W ramach oddziaływań profilaktyczno - antyuzależnieniowych, w 2008 r. prowadzony był program autorski realizowany przez psychologów zatrudnionych w jednostce: Program zajęć z zakresu profilaktyki uzależnień - alkohol, narkotyki – dla osadzonych z Aresztu, działa również grupa samopomocowa AA „Nadzieja” dla skazanych recydywistów penitencjarnych ujawniających problem alkoholowy.

Osadzeni mają także możliwość korzystania z księgozbioru biblioteki, liczącego około 11.990 woluminów oraz z programu radiowęzła. Biblioteka dysponuje aktualnymi aktami prawnymi. Natomiast, nie posiada komentarzy do kodeksów.

3.11. W Areszcie funkcjonuje **kaplica usytuowana w oddziale III**, w których odprawiana jest Msza Św. Opiekę duszpasterską sprawuje kapelan wyznania rzymskokatolickiego – . Nabożeństwa odbywają się w każdą sobotę, niedzielę oraz święta. Indywidualne spotkania z osadzonymi odbywają również Adwentyści Dnia Siódmego oraz wyznawcy Świadców Jehowy.

3.12. W ambulatorium była dostępna dla osadzonych **Karta Praw Pacjenta**. Nie było w niej jednak adnotacji, że stanowi ona skrót przysługujących pacjentowi praw.

3.13. Działalność służby zdrowia Aresztu i Oddziału Zewnętrznego odbywa się w 2 ambulatoriach po jednym w każdym pawilonie mieszkalnym. W skład ZOZ – u Aresztu Śledczego w Inowrocławiu wchodzi również: gabinet stomatologiczny, 2 - osobowa izba chorych, podręczny magazynek leków i pokój socjalny. Etatowo zatrudnionych jest - 2.45 etatu lekarsko stomatologicznego (lekarz pierwszego kontaktu, neurolog i stomatolog) oraz 2 lekarzy zatrudnionych na zasadzie kontraktu (lekarz internista i psychiatra) oraz 3 pielęgniarki na etatach funkcjonariuszy Służby Więziennej.

Pozostałe porady specjalistyczne, badania laboratoryjne i obrazowe realizowane są w cywilnej służbie zdrowia na podstawie posiadanych umów z PSZOZ Inowrocław.

W 2008 r. wykonano: 7245 porad lekarskich, 1598 porad stomatologicznych, 182 konsultacje specjalistyczne, 786 badań RTG, 35 świadectw lekarskich.

4. Rozmowy przeprowadzone z osadzonymi.

Rozmowy według kwestionariusza odbywały się w cztery osoby, w sposób uniemożliwiający osobom postronnym zapoznanie się z treścią odpowiedzi udzielanych przez osoby pozbawione wolności. Zostały przeprowadzone ze szczególnym uwzględnieniem osadzonych: w wieku powyżej 60 lat, niepełnosprawnych. Ponadto, przeprowadzono rozmowy z osadzonymi, którzy w okresie ostatnich 6 miesięcy odbyli karę dyscyplinarną umieszczenia w celi izolacyjnej.

W rozmowach z osadzonymi uzyskano opinie dotyczące traktowania tych osób, przestrzegania ich praw, warunków pobytu oraz atmosfery panującej w Areszcie. W przeważającej większości osadzeni pozytywnie oceniali realizację przysługujących im uprawnień. Niemniej jednak zgłoszono uwagi i zarzuty, które dotyczyły poniżej opisanych kwestii.

1. W zakresie **warunków w celi mieszkalnej** najczęściej podnoszono zarzut przeludnienia i ciasnoty z powodu wąskich pomieszczeń. Zgłaszano także zarzuty dotyczące: niewyposażenia łóżek w drabinki umożliwiające bezproblemowe wejście na górne łóżko, brudnych ścian, braku odpowiedniej wentylacji w celach z powodu zamontowanych przesłon okiennych, niemożności zachowania intymności podczas załatwiania się. Zgłoszonych uwag w tym zakresie było 19.
2. W zakresie **mycia się i kąpieli** uwagi zgłosiło 4 osadzonych. Dotyczyły one: zbyt rzadkich i czasowo ograniczonych kąpieli w łaźni (tylko 10 minut raz w tygodniu), braku ciepłej wody w celach, niesprawnych i zagrzybionych natrysków w łaźni Aresztu, osadzony poruszający się o kulach zgłaszał problem braku zamontowanych na ścianach łaźni uchwytów, które umożliwiałyby mu przytrzymanie się podczas mycia.

3. W zakresie **wyżywienia** spośród rozmówców, podniesiono 17 zarzutów dotyczących jakości i ilości wyżywienia. Osadzeni twierdzili, że: posiłki są mało urozmaicone, produkty mają niskie walory smakowe, porcje mięsa w posiłkach są zbyt małe, bardzo często podawane są kasze, w oferowanej diecie występuje niewystarczająca ilość owoców i warzyw.
4. W zakresie **dokonywania zakupów na wypiskę** podnoszono zarzut niewielkiego wyboru produktów (dwie uwagi), zawyżonych cen, w szczególności: kawy, herbaty i czekolady (7 zgłoszonych uwag).
5. Uwagi zgłoszone przez 3 **osoby ukarane dyscyplinarnie** (umieszczeniem w celi izolacyjnej) dotyczyły: niesłusznego jej wymierzania, niewspółmierne wysokiej kary do popełnionego przewinienia (po jednej), braku badania przez lekarza przed umieszczeniem w celi izolacyjnej, a także braku przeprowadzenia rozmowy przez psychologa (jedna). Natomiast, wszystkie osoby ukarane potwierdziły, że zostały pouczone o możliwości zaskarżenia decyzji o wymierzeniu kary dyscyplinarnej.
6. W zakresie **opieki zdrowotnej** (korzystało z niej 28 ankietowanych osadzonych) zgłoszone zarzut dotyczyły przede wszystkim zbyt długiego oczekiwania na przyjęcie przez lekarzy specjalistów: neurologa i okulistę (pięć zgłoszonych uwag). Wskazywano, że więzienna służba zdrowia posiada ubogi asortyment leków co powoduje, że najczęściej aplikowane są środki przeciwbólowe (dwie). Nie było żadnych uwag dotyczących dostępności do personelu medycznego, w tym także do stomatologa.
7. W zakresie **opieki psychologicznej** nie przyjęto istotnych uwag. Korzystało z niej 27 osadzonych. Wskazywano na łatwość dostępu do psychologa „piszę rano kartkę i jestem jeszcze w tym samym dniu przyjęty”. Jedna zgłoszona uwaga dotyczyła nieumiejętności rozwiązywania problemów przez psychologa.
8. W zakresie **korzystania z aparatów telefonicznych** (korzystało z takiej możliwości 21 skazanych) powtarzał się głównie zarzut zbyt krótkiego czasu przeznaczonego na rozmowy telefoniczne (tylko 5 minut) oraz dostępności do telefonu (raz w tygodniu) – 5 zgłoszonych uwag. Podnoszono przy

tym różnicowanie skazanych w dostępie do telefonu np. posiadający grupę klasyfikacyjną R – 2 mogą korzystać codziennie, a z P - 2 – tylko raz w tygodniu.

9. W zakresie **korespondencji, paczek i widzeń** odebrano pojedyncze uwagi dotyczące długiego przetrzymywania korespondencji przez organ dysponujący i administrację jednostki (cztery uwagi). Podniesiono zarzut, iż w paczkach nie można przesyłać artykułów w postaci sypkiej (mleka, cukru, zup), administracja nie wydaje talonów na paczki higieniczne. Natomiast w kwestii udzielania widzeń odebrano uwagi, które dotyczyły: zbyt długiego czasu oczekiwania rodzin na widzenie (3), braku toalety dla osadzonych w pomieszczeniach sali widzeń (2), za małego pokoju, który wyznaczono do realizacji widzeń, bez osoby dozorującej (1).
10. W zakresie **korzystania ze spacerów** uwagi głównie dotyczyły: zbyt małych pól spacerowych (5), nie wszędzie są zamontowane na nich ławeczki (3). Osadzeni mający problemy z poruszaniem się wskazywali, że nie wychodzą na spacer z powodu, iż tylko na jednym polu spacerowym jest zamontowana ławeczka i nie zawsze wypada mu na nim spacer, poruszający się o kulach – bo ma problemy z pokonaniem stromych schodów.
11. W zakresie **korzystania z usług religijnych** (korzystało 21 osadzonych). Nie zgłaszali uwag. Postulowano jedynie, aby osoby tymczasowo aresztowane mogły korzystać z Mszy Świętej częściej, niż raz na dwa tygodnie.
12. W zakresie **korzystania z prasy, zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych** zgłoszono zarzut dotyczący braku nowości książkowych w bibliotece więziennej (2). Nie było zgłaszanych uwag dotyczących dostarczanej osadzonym prasy. Spośród 35 osób ankietowanych, udział w zajęciach kulturalno – oświatowych i sportowych potwierdziło jedynie 19 osadzonych. Twierdzono, że samo wychodzenie na świetlice jest nudne (2), brakuje często paletek do gry w tenisa stołowego (2), za mało gier takich jak piłkarzyki i bilard (2).

5. Ocena traktowania osób pozbawionych wolności

Z informacji uzyskanych od kierownictwa Aresztu wynika, że przeciwko jednostce w 2008 roku skazani skierowali 2 pozwy o zapłatę (na opiekę lekarską i warunki bytowe). Do tej pory sprawy sądowe kończyły się oddaleniem powództwa bądź umorzeniem postępowania, w związku z tym Areszt nie wypłacał osadzonym odszkodowań.

W 2008 roku Areszt złożył 17 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez osadzonych, w tym jedno, które dotyczyło funkcjonariusza. Zawiadomienia dotyczyły głównie niepowrotów skazanych do Aresztu z udzielonej przepustki oraz ucieczki z miejsca pracy (14). W porównaniu do 2007 r. liczba zawiadomień zwiększyła się o 6 przypadków.

W 2007 r. do Aresztu wpłynęło 53 skargi osadzonych, a w roku 2008 r. - 59. Problematyka skarg z 2008 r. dotyczyła, w szczególności: niewłaściwego traktowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej – 29, opieki zdrowotnej – 8, decyzji komisji penitencjarnej – 4, przetransportowania – 3, kar dyscyplinarnych - 2.

W 2008 r. żadnej skargi nie uznano za zasadną.

W ocenie wizytujących, atmosfera panująca w jednostce jest dobra, relacje między osadzonymi a wychowawcami i innymi funkcjonariuszami wydają się być prawidłowe, niezależnie od dwóch zgłoszonych do ankiety informacji o poniżeniu słownym i prowokacyjnym zachowaniu się funkcjonariusza oddziałowego (osadzeni nie złożyli jednak oficjalnych skarg na ten temat). Generalnie osadzeni ocenili traktowanie ze strony funkcjonariuszy jako dobre.

W ocenie wizytujących, poczynione ustalenia, nie dają podstaw do stwierdzenia, aby warunki bytowe, czy też inne okoliczności osadzenia, były dla osób pozbawionych wolności na tyle dolegliwe, aby mogły prowadzić do okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania. Można jedynie stwierdzić, że tak dobrą ocenę obniża fakt niezabudowania kącików sanitarnych w większości cel mieszkalnych, zwłaszcza, że zalecenia w tym zakresie zawierały wnioski pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, opracowane po wizytacji tej jednostki w lutym 2001 roku. Ostonięcie kącików jedynie kotarami nie zapewnia warunków umożliwiających niekrepujące ich użytkowanie.

6. Analiza dokumentacji jednostki.

Po przeanalizowaniu tekstów Porządku wewnętrznego Aresztu należy stwierdzić, iż został on zredagowany w sposób przejrzysty i jest zgodny z obowiązującymi przepisami z jednym wyjątkiem. Przedstawiciele Biura Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócili uwagę na wprowadzony dla osadzonych zakaz używania wyrobów tytoniowych po ogłoszeniu ciszy nocnej, który jest niezgodny z obowiązującymi przepisami. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1996 r. w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości (Dz. U. z 1996 r., Nr 140, poz. 658, z późn. zm.), nie przewiduje wprowadzenia ograniczeń w używaniu wyrobów tytoniowych w wyznaczonych celach dla palących. Tymczasem zgodnie z punktem 6.1 zarządzenia nr 9/2009 Dyrektora Aresztu Śledczego w Inowrocławiu, zezwala się osadzonym na palenie tytoniu wyłącznie w wyznaczonych celach mieszkalnych od godziny 6.30 do 22.00. Wprowadzając równocześnie zakaz palenia w porze nocnej (6.3).

Egzemplarze porządku wewnętrznego znajdują się w celach mieszkalnych, co sprawdzono wizytując te pomieszczenia. Również osadzeni, z którymi rozmawiano, potwierdzali ten fakt.

Z informacji zawartych w „Ocenie rocznej w zakresie działalności ochronnej w 2008 roku w Areszcie Śledczym w Inowrocławiu ” wynika, że w tym okresie odnotowano 33 wypadki nadzwyczajne, spadek o 9 w stosunku do 2008 r. Najliczniejszą grupę wypadków stanowiły samouszkodzenia osadzonych (15), następnie pobicia osadzonego (6), ucieczki z systemu bez konwojenta (6). Do poważnego wypadku nadzwyczajnego należy zaliczyć samobójstwo osadzonego w celi mieszkalnej. Postępowanie w tej sprawie prowadzi nadal Prokuratura Rejonowa w Inowrocławiu.

W okresie od 01.01.2009 r. do dnia 29.04.2009 r. w jednostce wystąpiło 8 wypadków nadzwyczajnych, w tym: samouszkodzeń osadzonego (5), pobicia osadzonego (2), kolizja drogowa pojazdu kontrahenta przewożącego skazanych zatrudnionych w systemie bez konwojenta (inne) (1).

Z informacji zawartych w Ocenie wyniku, że stan bezpieczeństwa, zarówno osób pozbawionych wolności, jak i funkcjonariuszy Służby Więziennej utrzymuje się na dobrym poziomie. W 2008 r. nie było żadnych zbiorowych wystąpień osadzonych.

W 2008 roku środki przymusu bezpośredniego stosowano 6 razy, podczas gdy w 2007 roku – 17. Wystąpił znaczny spadek użycia środków przymusu bezpośredniego. W ogólnej liczbie 6 przypadków stosowania środków przymusu bezpośredniego w 2008 r. decyzję o ich zastosowaniu podejmował: 3 razy Dyrektor jednostki, 2 razy dowódca zmiany, raz funkcjonariusz samodzielnie. Środków tych – jak na to wskazuje analiza protokołów – nie stosowano dłużej niż było to konieczne. Przedmiotowa dokumentacja prowadzona jest starannie. Nie mniej jednak wskazane jest, aby nośniki informacji z nagraniami były dołączone do dokumentacji. Obecnie przechowywane są odrębnie.

Wskazane jest również przeprowadzenie rozmów przez psychologa z tymi osobami. Po zakończeniu stosowania środka standardy międzynarodowe zalecają bowiem potrzebę zwiększenia opieki psychologicznej i lekarskiej dla zmniejszenia przeżyć traumatycznych osadzonego.

Po analizie protokołów z wizytacji Aresztu przez sędziego penitencjarnego oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Inowrocławiu wynika, że Dyrektor Aresztu Śledczego w Inowrocławiu otrzymał polecenie doprowadzenia do odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego ściany, podłogi, płytki, drzwi i ościeznice w korytarzu, ubikacji, umywalni oraz łaźni po prawej stronie pawilonu X oraz jego wyposażenia tego pawilonu: umywalki, sedesy, lustro, kotary, instalacje wodne, instalacje kanalizacyjne i instalacje centralnego ogrzewania w ubikacji, umywalni oraz łaźni po prawej stronie w pawilonie X. Obowiązki te należy wykonać w terminie do dnia 31 października 2009 r.

Osadzeni zatrudniani są zarówno na terenie jednostki, jak i poza nią. W jednostce odpłatnie zatrudnione są 79 osoby, a 69 – nieodpłatnie. Natomiast u kontrahentów zewnętrznych odpłatnie zatrudnionych jest 32 osadzonych (przy pracach budowlanych, porządkowych i pomocniczych) i 27 – nieodpłatnie przy pracach charytatywnych oraz na rzecz urzędów administracji publicznej podlegających pod

Urząd Miasta oraz Starostwo Powiatowe w Inowrocławiu. Zatrudnienie przy pracach charytatywnych odbywa się w oddziale paliatywnym Szpitala Powiatowego w Inowrocławiu (prace pomocnicze).

W jednostce prowadzone są kursy i szkolenia. Aktualnie prowadzony jest kurs dla pracowników magazynowych z obsługą wózków jezdniowych i wymianą butli propan – butan. W 2009 r. planowanych jest 8 kursów m. in. kurs brukarza.

7. Wnioski i zalecenia.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pozwoliły uznać, że w Areszcie Śledczym w Inowrocławiu – generalnie rzecz biorąc - przestrzegane są prawa osób pozbawionych wolności. Osadzeni traktowani są w sposób prawidłowy, z poszanowaniem godności ludzkiej.

Dokonane podczas wizytacji ustalenia pozwalają uznać, iż w celu poprawy warunków osadzenia w Areszcie Śledczym w Inowrocławiu wskazane jest:

1. przeprowadzenie w niezbędnym zakresie remontów i prac malarskich w celach mieszkalnych w pawilonie A i X oraz pilne usunięcie ubytków terakoty w łazni w pawilonie X;
2. naprawienie metalowych łóżek, w których brakuje zabezpieczenia lub drabinek albo dokonanie wymiany tych łóżek na inne o konstrukcji gwarantującej bezpieczeństwo osadzonych;
3. podjęcie czynności zmierzających do pełnej zabudowy kąpeków sanitarnych w celach mieszkalnych, bądź wprowadzenie innych zbliżonych rozwiązań umożliwiających osadzonym niekrępujące użytkowanie urządzeń sanitarnych;
4. odniesienie się do zgłaszanych do ankiety uwag osadzonych, a także przeprowadzanie kontroli cen artykułów sprzedawanych w kantynie więziennej;
5. przechowywanie w jednym miejscu całej dokumentacji stosowania środków przymusu bezpośredniego (protokołów i nagrań utrwalonych na nośnikach informacji).

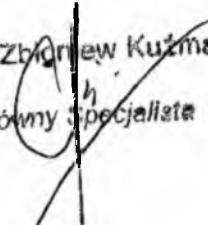
Ponadto, w zakresie wskazanym w niniejszej Informacji, należy doprowadzić do zgodności porządku wewnętrznego Aresztu z przepisami rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1996 r. w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości.

Opracował:

Zbigniew Kuźma

mgr Zbigniew Kuźma
Główny Specjalista

Za Zespół

Justyna Wóźniak
Radca

